b. r. (1791) Coś nowego.

(Za sukcessyą Tronu)

http://rcin.org.pl

http://rcin.org.pl

COŚ NOWEGO

KSIĘGOZBIÓR CELIŃSKICH Z CEKOWA

http://rcin.org.pl

Ze zbiorów
Fundacji im. J. J. Michalskich *

http://rcin.org.pl

XVIII, 1.903.

COŚ NOWEGO.

Już podobno każdy maiący cierpliwość czytać pisma i Mowy o Sukcessyi lub Elekcyi Krolow Polskich, albo się przekonał, albo się znudził ustawicznym iednych przyczyn powtarzaniem i iednych przykładow z dzieiow Kraiowych przytaczaniem. Ale nie widzę ieszcze żeby kto będący za Sukcessyą wyiaśnił iakie to ma bydź następstwo Krolow w Polszcze.

http://rcin.org.pl

Sukcessya lub Elekcya są to słowa, a rzecz iest szczęśliwość lub niebespieczeństwo Narodu i to Nam wyiaśnić trzeba.

Już wielu przepowiedziało zamieszania, burze, woynę Domową, zniszczenie Kraiu, ktore nieuchronnie są skutkiem Interregnow, rownie wielu skazało niebespieczeństwo dezpotyzmu zbliżone przez Sukcessyą taką iaka iest dziś w Monarchiach Europeyskich, trzeba więc znaleść śrzodek ktory by Nam dał Następstwo bez nieprzyzwoitości Bezkrolewia i bez niebespieczeństwa niewoli, lub Elekcyą, ieżeli bydź może bez burzy, bez ruiny, bez osłabienia ufności Obcych w Konstytucyi Narodu, i bez szkodliwego Ich do domowego naszego rządu wpływania.

http://rcin.org.pl

Nie może w prawdzie obeyść się Polska bez wpływania Obcych, bo się nie może tak wyosobnić w Europie, żeby sobie sama wystarczała do odparcia niebespiecznych dla niey zamachow, ale ta iest rożność tego wpływania pod Panowaniem Sukcessyinym lub Elekcyinym, że w pierwszym maiącym grunt i stałość polityczną iest tylko potrzebą Aliansow wzaiemnych w rowności Narodow, tak iak ich potrzebuie Francya, Anglia, Niemcy i inne Kraie, dla wspolnego wsparcia i zabespieczenia własności, w drugim zaś otwiera przystęp intrygom na osłabienie wszystkich sprężyn, ktore są Jey wolności, własności, i bespieczeństwa zapewnieniem.

http://rcin.org.pl

Cofniymy się myślą bezſtronną dwiema wiekami w dzieiach naſzychu, znamy że z Elekcyi wypadły Gwarancye, żeby Polakow zawſze widzieć pod fałſzywym pozorem wolności w nierządzie a przeto w ſłabości, a z Sukceſſyi ieżeli wyniknąć mogą Gwarancye to wzaiemne iak bydź powinno między rownemi Narodami chcącemi sobie zapewnić całość i niepodległość wſpolną.

Muſzę zaś wyznać, że Ja poięciem moim nie widzę ſpoſobu na Elekcyą wolną, że dotąd prawdziwie wolney nie czytałem, bardzo żałuię, że ſię to moie zdanie nie ſpodoba ludziom zacnym w ktorych ſzacuię choć uwiedzioną gorliwość, ale wcale ſobie nie chcę

http://rcin.org.pl

głowy łamać nad wynalazkiem rzeczy niepodobney, i ustępuię tey rozkoszy, Alchimistom fałszywey polityki ktorzy nie dla tego utrzymuią Prawo że dobre, ale dla tego że Prawo, i słowu rzecz poświęcaią.

Co się tycze Sukcessyi i tey niechciałbym w Polszcze w sposob ślepy, iakim się praktykuie w innych Europeyskich Kraiach, żeby Następca dla tego został zaraz Krolem że Oyciec Jego był Krolem, bo iuż w tenczas patrzałby na Narod iak na własność swoię, a Nam trzeba żeby Tron iako dozorca zwierzchności exekucyi Praw był własnością Narodu, nie Narod własnością Tronu.

http://rcin.org.pl

A żeby tak było, trzebaby nayprzod moim zdaniem, aby po śmierci każdego Krola Następca wyiechał z Kraiu do Anglii do Szwaycar lub do Holandyi i tę podroż skromnie bez zbytniey okazałości przez cały rok odbywał, powinny bydź przy Boku Jego dwie osoby zaufane od Narodu, iedna z Ministrow, lub z Senatorow, druga z Stanu Rycerskiego z osob Aktualnie na Seymie ustawicznym czynnych wybrane, te dwie Osoby powinny tak rozrządzać podrożą Krolewską, żeby wszystko widział co użytecznie przyswoić własnemu Kraiowi może, bądź w Rządzie, bądź w Policyi, bądź w Kunsztach, w Rękodziełach lub w Rolnictwie; zgoła tak w Mieyskiey iak w Wieyskiey industryi ugruntowaney na po-

http://rcin.org.pl

wfzechnym fzanowaniu Praw ludzkości, bez czego ani Rząd ftały ani befpieczeńftwo Kraiu, ani wynalazki na zachęcenie przemyfłu, ani Rolnictwo to iedyne bogactwo nafze, iftotnie kwitnącemi bydź nie mogą. Z żadnym iednak Dworem Zagranicznym, ani z Miniftrami związkow czynić niepowinien, tylko cale iako prywatny Człowiek pod nazwifkiem cudzym woiażować dla użytku fwey Oyczyzny, i Dziennik podroży obferwacyami tak fizycznemi iak i moralnemi pifać.

W czafie tey niebytności Następcy w Kraiu, wfzyftkie wpływania Zauśniczkow uftać muszą, a Seym trwały pod Prezydencyą Prymafa powinien roztrząfać czyny prze

ſzłego Panowania, czy Pakta Konwenta dochowane, czy okoliczności nie potrzebuią coś przyczynić lub uiąć od nich? czy Edukacya Następcy ſtarannie dopilnowana była? czy ſkłonności Jego zaſługuią ufność Narodu lub nowych potrzebuią oſtrożności? zgoła nayściśleyſze badanie przeſzłego Panowania powinno koniecznie poprzedzić nowe. Jeżeli Prawa, iſtotne naruſzone, wrocić ſię powinny do ſwoich karbow, i wola Narodu powinna bydź ogłoſzona publicznym Uniwerſałem, w ktorym cały Narod powinien czytać cnoty, zaſługi i błędy przeſzłego Panowania bez podchlebſtwa i bez iadu ſamą wyrażone prawdą.

http://rcin.org.pl

Ten Uniwerſał powinien wyniść na Seymik po Woiewodztwach, na każdy Seymik ieden exemplarz tego opiſu powinien bydź poſłany i tam publicznie czytany. Na tymże ſamym Seymiku Poſłowie na Seym extraordynaryiny Koronacyiny powinni bydź obrani, ziechać ſię na pewny umowiony termin przed Seymem na mieyſce Koronacyi, i tam pod Prezydencyą Prymaſa Inſtrukcye Woiewodztw ſwoich ſtoſowne do opiſu życia i czynow przeſzłego Panowania, przeczytać publicznie w Izbie Seymowey, co Woiewodztwa ſądzą potrzebuiącego odmiany lub poprawy Imieniem ich ogłoſić.

Gdy Rok upłynie podroży Następcy, trzeba, żeby Seym zgotował dla niego Punkta Paktow, ktore za-

http://rcin.org.pl

pewnić maią całość Konſtytucyi, poprawione lub odmienione podług woli Narodu Seymuiącego. A że każde Panowanie powinno mieć ſwego Dzieiopiſa płaconego od Narodu i Jemu przyſięgłego, opiſanie przeſzłego Panowania Hiſtoryczne iak naywiernieyſze powinno bydź przygotowane z wyrażeniem uchybionych obowiązkow i godnych chwały czynow, i Naſtępcy dedykowane.

Na tenże Termin powrot Naſtępcy powinien bydź ugodzony, ktory nie przyiedzie zaraz do Warſzawy, ale na przykład do Wilanowa, do Falent lub do innego Domu w okolicach Warſzawy, gdzie będzie iuż na niego czekać okazałość przyzwoita Naſtępcy Tronu i dwoch Senatorow,

http://rcin.org.pl

dwoch Miniſtrow, i ſześć Oſob z Poſłow Stanu Rycerſkiego, tam zabawi iaki czas tak dla ſpoczynku z podroży, iako też dla przeczytania Dzieiow Panowania Poprzednika ſwego, o ktorych ſam ſwoie zdanie dać powinien na piſmie i to formą Liſtu właſną Ręką piſanego Seymowi przeſłać, ktore to zdanie powinno bydź publicznie na Seſſyi czytane, i odpis Imieniem Seymu zaraz na tey Seſſyi ułożony z zapraſzaniem do obięcia Berła, publicznie Pieczęcią przez Kanclerza zapieczętowany i przez iednego z Senatorow i iednego z Posłow przeſłany będzie z kopią na nowo ułożonych Paktow Konwentow. Gdy dzień Koronacyi naſtąpi, przyiedzie Naſtępca do Warſzawy okazale z

http://rcin.org.pl

Senatorami i Posłami do Jego Boku wyznaczonemi i przyidzie do Izby Seymowey, drzwiami na przeciw Tronu, z strony Marszałkow, gdy doydzie na mieysce, gdzie Marszałkowie zasiadaią, tam stanąć powinien, i Pakta Konwenta umowione zaprzysiądz publicznie, potym siędzie wpodle Tronu na Krześle, i mowić będzie do Narodu stosownie do okoliczności. Odpowie mu Marszałek W. K. Imieniem Senatu, Marszałek Seymowy Imieniem Stanu Rycerskiego, potym iść powinni wszyscy z Następcą do Kościoła na obrządek Koronacyi a po obrządku znowu do Senatu powrocą, i dopiero Krol siądzie iuż na Tronie i za Panuiącego przez Marszałkow Koronnego i Seymowe-

http://rcin.org.pl

ogłoſzonym będzie, oraz do pełnienia ſwoich obowiązkow przyſtąpi.

Obok Tronu na ozdobnych Stołach powinny bydź na prawey ſtronie Prawa Kraiowe z napiſem: *Tron wolności podległey Prawu*; na lewey pałaſz dobyty widualnie położony z napiſem: *Beſpieczeńſtwo wolności*. Nad Tronem powinien bydź wymalowany obraz Cyncynnata orzącego pługiem dwiema wołmi z napiſem:

Hanc olim veteres vitam coluere Sabini.
Hanc Remus & Frater sic fortis Hetruria crevit.

Virgilius.

Ten dzień cały powinien bydź iak nayſolenniey obchodzony, biciem z Armat, Muzyką huczną i darami dla poſpolſtwa ſłodzącemi im uparte dotąd dla powſzechności względy Prawa.

http://rcin.org.pl

Tym ſpoſobem unikniemy niebeſpieczeńſtwa Sukceſſyi dla wolności, a większego ieſzcze niebeſpieczeńſtwa Elekcyi dla Exyſtency i niepodległości Narodu.

Fundacji im. J. J. Michalskich * Ze zbiorów
http://rcin.org.pl
903

http://rcin.org.pl

F
XVIII. 1. 903

http://rcin.org.pl